

Krzysztof Oklejewicz, Agnieszka Cencora, Mateusz Wolanin

Zakład Botaniki, Uniwersytet Rzeszowski
35–601 Rzeszów, ul. Zelwerowicza 4
koklej@univ.rzeszow.pl; brosz21@wp.pl; wolaninm@wp.pl

Jolanta Marciniuk, Paweł Marciniuk

Zakład Botaniki, Akademia Podlaska
08–110 Siedlce, ul. Prusa 12

Marcin Scelina

Nadleśnictwo Baligród
38–606 Baligród, ul. Balów 14

Received: 23.01.2013

Reviewed: 23.06.2013

NOWE I RZADKIE GATUNKI WE FLORZE BIESZCZADÓW

New and rare species in the flora of the Bieszczady Mts.

Abstact: The paper contains localities of 43 new or rare vascular plants from the Bieszczady Mts. Some species have never been published from this region before.

Key words: Bieszczady Mts., vascular plants, distribution.

Wstęp

Teren opracowania obejmuje Makroregion Bieszczady, zgodnie z podziałem zaproponowanym przez Balona i in. (1995). Autorzy ci wyróżniają tu 2 Mezoregiony: Bieszczady Wysokie i Bieszczady Niskie. Pierwsza pełna flora Bieszczadów Wysokich jest dziełem Jasiewicza (1965), natomiast flora roślin naczyniowych Bieszczadów Niskich (Góry Słonne oraz Góry Sanocko-Turczańskie) została opracowana znacznie później (Zemanek 1981, 1989). Szczegółowe badania nad florą Bieszczadzkiego Parku Narodowego zostały opublikowane pod koniec XX wieku (Zemanek, Winnicki 1999). Dane te zostały uzupełnione przez prace fitosocjologiczne (Michalik, Kurzyński 1990; Michalik, Mazur 1991; Michalik, Szary 1997; Jędrzejko, Stebel 1998; Denisiuk, Korzeniak 1999, Winnicki 1999) oraz notatki, w których odnotowano obecność w Bieszczadach konkretnych (nowych dla danego obszaru) gatunków (np. Kalemba, Korzeniak 2005; Oklejewicz i in. 2007, 2008; Michalik, Szary 2008; Kozłowska 2009; Nobis i in. 2009; Nobis i Nobis 2010). Pomimo tak dokładnego stanu zbadania flory Bieszczadów wciąż odnajdywane są nowe gatunki oraz kolejne stanowiska gatunków bardzo rzadkich i rzadkich. Zaprezentowane poniżej dane zostały przez nas zebrane w latach 2010–2012 podczas realizacji innych tematów badawczych, jedynie stanowisko *Hieracium ambiguum* podajemy na podstawie okazu zebranego w 2004 roku (leg. K. Oklejewicz, zielnik prywatny).

Wykaz taksonów

Kolejność gatunków podano zgodnie z układem alfabetycznym, a ich nazewnictwo na podstawie pracy Mirka i in. (2002), natomiast gatunki rodzaju *Taraxacum* podajemy za Lundevall i Øllgaard (1999). Stanowiska zostały zlokalizowane w siatce ATPOL o boku 1 km. Nazwy gatunków nowych dla flory Bieszczadów pogrubiono (names of species new to the Bieszczady Mts are given in bold face), gwiazdką (*) oznaczono zadomowione gatunki synantropijne (naturalized synanthropic plants are marked with asterisk (*)).

Carex demissa Hornem. – Krzywe (FG5774) – 640 m n.p.m., licznie w młacie przy drodze w *Dentario glandulosae-Fagetum*. Dotychczas gatunek podany z Bieszczadów z 6 stanowisk (Zemanek 1981, 1989; Zemanek i Winnicki 1999).

Carex tomentosa L. – Hoszowczyk (FG3952) – 580 m n.p.m., dość licznie na podmokłej łące. Dotychczas gatunek podany z Bieszczadów z 4 stanowisk (Jasiewicz 1965; Zemanek 1989; Zemanek i Winnicki 1999).

Carex viridula Michx. – Sukowate (FG4632) – 630 m n.p.m., kilkanaście okazów w młacie przy leśnym dukcie. Dotychczas gatunek podany z Bieszczadów z 10 stanowisk (Jasiewicz 1965; Zemanek 1989; Zemanek i Winnicki 1999; Kozłowska 2009).

Cephalanthera longifolia (L.) Fritsch – Jabłonki (FG4679) – 600 m n.p.m., kilka okazów w *Dentario glandulosae-Fagetum*. Dotychczas gatunek podany z Bieszczadów z 7 stanowisk (Jasiewicz 1965, Zemanek 1981; Zemanek i Winnicki 1999; Kozłowska 2009).

* *Chaerophyllum aureum* L. – Steżnica (FG4721) – 630 m n.p.m., Czarna Dolna (FG4905) – 540 m n.p.m., po kilka okazów na przydrożach. Hemiagriofit. Dotychczas gatunek znany z Bieszczadów z 14 stanowisk (Nobis i in. 2009; Nobis i Nobis 2010).

Chimaphila umbellata (L.) W. P. C. Barton – Kiełczawa (FG3696) – 540 m n.p.m., kilka okazów w kwaśnej buczynie, w części przygrzbietowej. Dotychczas z Bieszczadów gatunek podany z 2 stanowisk (Zemanek 1989).

Cirsium erisithales (Jacq.) Scop. – W dolinie Rabskiego Potoku (FG4646 i FG4647) – 500–650 m n.p.m., Jabłonki (FG4679) – 600 m n.p.m., w cieplej postaci buczyny karpackiej. Gatunek ogólnogórski. Dotychczas gatunek podany z Bieszczadów z 10 stanowisk (Wołoszczak 1894; Jasiewicz 1965; Zemanek 1989; Zemanek i Winnicki 1999).

Dactylorhiza incarnata (L.) Soó subsp. *incarnata* – Żernica (FG3791) – 450 m n.p.m., licznie na podmokłej łące. Dotychczas gatunek podawany z Bieszczadów z 2 stanowisk (Zemanek 1989).

- Dianthus deltoides* – Polana (FG4962) – 500 m n.p.m., murawa kserotermiczna. Dotychczas gatunek podawany z Bieszczadów z 7 stanowisk (Jasiewicz 1965; Zemanek 1989; Zemanek i Winnicki 1999; Kozłowska 2009).
- Galium rotundifolium* L. – Kiełczawa (FG4614) – 650 m n.p.m., Patryja (FG4657) – 630 m n.p.m., w *Luzulo luzuloidis-Fagetum* i w *Galio rotundifolii-Abietetum*. Dotychczas gatunek podany z Bieszczadów z 7 stanowisk (Jasiewicz 1965; Zemanek 1981, 1989).
- Gymnadenia conopsea* (L.) R. Br. subsp. densiflora (Wahlenb.) K. Richt.** – Czarna Dolna (FG4905) – 540 m n.p.m., 2 okazy w obrębie młaki eutroficznej.
- Hieracium ambiguum* Ehrh. – Chmiel (FG5932) – 505 m n.p.m., kilka okazów na łące w dolinie Sanu. Dotychczas gatunek podawany z Bieszczadów z 1 stanowiska (Zemanek 1989).
- Hieracium arvicola* Nägeli & A. Peter** – Przełęcz nad Brzegami Górnymi (FG6829) – 866 m n.p.m., kilka okazów na suchej łące.
- Hieracium blyttianum* Fr. – Przełęcz nad Brzegami Górnymi (FG6829) – 866 m n.p.m., sucha łąka. Dotychczas gatunek podany z Bieszczadów z 3 stanowisk (Jasiewicz 1965; Zemanek i Winnicki 1999).
- Hieracium brachiatum* Bertol. ex DC.** – Przełęcz nad Brzegami Górnymi (FG6829) – 866 m n.p.m., sucha łąka.
- Hieracium cymosum* L. – Przełęcz nad Brzegami Górnymi (FG6829) – 930 m n.p.m., pojedynczy okaz na wilgotnej łące. Dotychczas gatunek podawany z Bieszczadów z 1 stanowiska (Jasiewicz 1965; Zemanek i Winnicki 1999).
- Hieracium stoloniflorum* Waldst. & Kit. – Przełęcz nad Brzegami Górnymi (FG6829) – 866 m n.p.m., sucha łąka. W 2011 i 2012 roku obserwowano po kilka okazów w bezpośrednim sąsiedztwie gatunków rodzicielskich (*H. pilosella* L. i *H. aurantiacum* L.). Dotychczas gatunek podany z Bieszczadów z 1 stanowiska (Jasiewicz 1965).
- Iris sibirica* L. – Sukowate (FG4613) – 500 m n.p.m., wilgotna łąka w dolinie Tarnawki, Maniów (FG5633) – 620 m n.p.m., wilgotna łąka. Dotychczas gatunek podany z Bieszczadów z 3 stanowisk (Pałczyński 1962; Zemanek i Winnicki 1999; Kozłowska 2009).
- Laserpitium latifolium* L. – Woronikówka (FG4707) – 790 m n.p.m., w ciepłej postaci buczyny karpackiej, wzniesienie 711 m n.p.m. (FG4636), w kwaśnej buczynie oraz buczynie karpackiej. Gatunek podawany z Bieszczadów z 17 stanowisk (Zemanek i Winnicki 1999).

- Lathyrus laevigatus* (Waldst. & Kit.) Gren. – W dolinie Rabskiego Potoku (FG4647) – 500 m n.p.m., Patryja (FG4667) – 600 m n.p.m., Jabłonki (FG4679) – 600 m n.p.m., w buczynie karpackiej. Gatunek subalpejski. Dotychczas gatunek znany z Bieszczadów z 22 stanowisk (Jasiewicz 1965; Zemanek 1981, 1989; Zemanek i Winnicki 1999)
- Ophioglossum vulgatum* L. – Kamionki (FG4630) – 600 m n.p.m., bardzo licznie na powierzchni około 0,5 ha, łąka na zboczu o SE ekspozycji. Dotychczas gatunek podany z Bieszczadów z 8 stanowisk (Kotula 1883; Zemanek 1989; Duell i in. 2990).
- Pyrus pyrastrer* (L.) Burgsd.** – Wola Matiaszowa (FG3774) – 470 m n.p.m., kilka młodych drzew na zarastającej suchej łące, Stężnica (FG4721), pojedyncze drzewo na zarastającym zboczu przy szosie. Gatunek dotychczas nie był na terenie Bieszczadów odróżniany od *P. communis*.
- * ***Reynoutria ×bohemica* Chrtek & Chrtková** – Polana (FG4963) – 500 m n.p.m., zwarta populacja na powierzchni około 1 ara, przydroże. Hemiagriofit.
- * ***Reynoutria sachalinensis*** (F. Schmidt) Nakai – Jałowe (FG3925) – 480 m n.p.m., przydroże. Dotychczas gatunek podany z Bieszczadów Niskich z 7 stanowisk (Zemanek 1989).
- Rhamnus cathartica* L. – Kalnica (FG4603) – 480 m n.p.m., w zaroślach na skraju lasu. Dotychczas gatunek podany z Bieszczadów z 9 stanowisk (Jasiewicz 1965; Zemanek 1981, 1989).
- * ***Rhus typhina* L.** – Bukowiec (FG4726) – 440 m n.p.m., licznie młode okazy na przydrożu. Hemiagriofit. Dotychczas nie podawany z Bieszczadów jako gatunek zadomowiony.
- * ***Robinia pseudoacacia* L.** – Bukowiec (FG4726) – 440 m n.p.m., kilka okazów różnej wielkości w zaroślach przy szosie. Hemiagriofit. Jako gatunek zadomowiony podana jedynie z kilku stanowisk w Bieszczadach Niskich (Zemanek 1989).
- * ***Rosa majalis* Herrm.** – Żernica (FG3760) – 450 m n.p.m., 1 duża kępa i liczne odrosty na przydrożu. Hemiagriofit. Jako gatunek zadomowiony dotychczas z Bieszczadów nie podawana.
- Rosa rubiginosa* L. – Wola Matiaszowa (FG3774) – 480 m n.p.m., pojedynczy krzew na zarastającej murawie kserotermicznej. Dotychczas gatunek podany z Bieszczadów Niskich z 6 stanowisk (Zemanek 1981, 1989).
- * ***Rosa rugosa* Thunb.** – Stężnica (FG4721) – 620 m n.p.m., 1 duża kępa i kilkanaście mniejszych okazów w pobliżu w rowie przy szosie. Hemiagriofit. Jako gatunek zadomowiony podana z Bieszczadów z 4 stanowisk (Zemanek 1989).

- Senecio barbaraeifolius* (Krock.) Wimm. & Grab. – Baligród (FG4639) – 450 m n.p.m., kilka okazów na przydrożu. Dotychczas gatunek podany z Bieszczadów z 6 stanowisk (Zemanek 1981, 1989; Kozłowska 2009).
- Taraxacum accedens* G. E. Haglund – Połonina Wetlińska (FG6819) – 1180 m n.p.m., kilka okazów przy szlaku na połoninie.
- Taraxacum diastematicum* Markl. – Stebnik (FG 3918) – 470 m n.p.m., kilka okazów na łące.
- Taraxacum freticola* H. Øllg. – Brzegi Górne (FG6920) – 735 m n.p.m., pojedynczy okaz na przydrożu.
- Taraxacum hepaticum* Rail. – Brzegi Górne (FG6920) – 740 m n.p.m., kilka okazów na przydrożu.
- Taraxacum interveniens* G. E. Haglund – Brzegi Górne (FG6920) – 740 m n.p.m., kilka okazów w rowie przy szosie.
- Taraxacum laticordatum* Markl. – Połonina Wetlińska (FG6819) – 1180 m n.p.m., kilka okazów przy szlaku na połoninie.
- Taraxacum leucopodium* G. E. Haglund – Połonina Wetlińska (FG6819) – 1180 m n.p.m., kilka okazów przy szlaku na połoninie.
- Taraxacum paucilobum* Hudziok – Przełęcz nad Brzegami Górnymi (FG6829) – 862 m n.p.m., dość licznie w kałużach na żwirowym parkingu. Dotychczas gatunek podany z Bieszczadów z 1 stanowiska (Marciniuk 2012) na podstawie zbioru Jasiewicza z 1979 roku.
- Taraxacum sertatum* Kirschner, H. Øllg. & Štěpánek – Hoszowczyk (FG3952) – 570 m n.p.m., kilka okazów na łące.
- Taraxacum sublaeticolor* Dahlst. – Połonina Wetlińska (FG6819) – 1180 m n.p.m., kilka okazów przy szlaku na połoninie.
- Taraxacum vindobonense* Soest – Przełęcz nad Brzegami Górnymi (FG6829) – 862 m n.p.m., kilkanaście okazów w rowie na żwirowym parkingu. Dotychczas gatunek podawany z Bieszczadów z 1 stanowiska (Kirschner, Štěpánek 1998; Marciniuk 2012).
- Thelypteris palustris* Schott – Kołonicze (FG4686), bagienna olszyna górską. Gatunek podany dotychczas z Bieszczadów z 1 stanowiska (Wołoszczak 1894), nie odnaleziony przez Jasiewicza (1965).

Podziękowanie

Autorzy serdecznie dziękują Panu dr. hab. Zbigniewowi Szelągowi za weryfikację taksonów z rodzaju *Hieracium*.

Literatura

- Balon J., German K., Kozak J., Malara H., Widacki W., Ziaja W. 1995. Regiony fizycznogeograficzne. W: Warszzyńska J. (red.) Karpaty Polskie. Przyroda, człowiek i jego działalność. Uniwersytet Jagielloński, ss. 117–130, Kraków.
- Denisiuk Z., Korzeniak J. 1999. Zbiorowiska nieleśne dolin Bieszczadzkiego Parku Narodowego. Monografie Bieszczadzkie 5: 1–162.
- Duell J., Celina M., Kucharzyk S. 2009. Nasięźrzała pospolity *Ophioglossum vulgatum* L. – nowe stanowiska w Bieszczadach Zachodnich. Chronimy Przyr. Ojcz. 65(5): 385–388.
- Jasiewicz A. 1965. Rośliny naczyniowe Bieszczadów Zachodnich. Mon. Bot. 20: 1–339.
- Jędrzejko K., Stebel A. 1998. Materiały do poznania roślinności synantropijnej Bieszczadów Zachodnich (Karpaty Wschodnie). Roczniki Bieszczadzkie 7: 185–230.
- Kalamba A., Korzeniak J. 2005. Nowe stanowiska kukulki bzowej *Dactylorhiza sambucina* (L.) Soó [*Orchis sambucina* L.] w Bieszczadzkim Parku Narodowym. Roczniki Bieszczadzkie 13: 347–352.
- Kirschner J., Štěpánek J. 1998. A monograph of *Taraxacum* sect. *Palustria*. Institute of Botany, Academy of Science of the Czech Republic, pp. 1–281, Průhonice.
- Kotula B. 1883. Spis roślin naczyniowych z okolic górnego Strwiąża i Sanu z uwzględnieniem pionowego zasięgu gatunków. Spraw. Kom. Fizjogr. AU 17: 105–243.
- Kozłowska K. 2009. Rzadkie i interesujące gatunki roślin naczyniowych w SE części Ciśniańsko-Wetlińskiego Parku Krajobrazowego (Bieszczady Zachodnie). Fragm. Flor. Geobot. Polonica 16(2): 297–303.
- Lundevall C. F., Øllgaard H. 1999. The genus *Taraxacum* in the Nordic and Baltic countries: Types of all specific, subspecific and varietal taxa, including type locations and sectional belonging. Preslia 71: 43–171.
- Marciniuk J. 2012. *Taraxacum* Sect. *Palustria* w Polsce. Rozprawa Naukowa 114: 1–184. Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach.
- Michalik S., Kurzyński J. 1990. Roślinność rezerwatu leśnego Puszcza Bieszczadzka nad Sanem. Ochrona Przyrody 47: 93–109.
- Michalik S., Mazur W. 1991. Roślinność rezerwatu leśno-krajobrazowego Sine Wiry w Bieszczadach Zachodnich. Ochrona Przyrody 49: 3–21.
- Michalik S., Szary A. 1997. Zbiorowiska leśne Bieszczadzkiego Parku Narodowego. Monografie Bieszczadzkie 1: 1–175.
- Michalik S., Szary A. 2008. Synantropizacja szaty roślinnej rezerwatu „Krywe” w Bieszczadach. Roczniki Bieszczadzkie 16: 259–282.
- Mirek Z., Piękoś-Mirkowa H., Zajac A., Zajac M. 2002. Flowering plants and pteridophytes of Poland – a checklist. In: Z. Mirek (ed.), Biodiversity of Poland, 1: 1–442. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- Nobis M., Nobis A. 2010. Rzadkie i rozprzestrzeniające się gatunki roślin naczyniowych na terenach kolejowych wschodniej części polskich Karpat i ich przedpola. Fragm. Flor. Geobot. Polonica 17(2): 275–284.
- Nobis M., Nobis A., Kozak M. 2009. Taxonomy and distribution of *Macroscladium alatum* (Bieb.) V. Tichomirov & Lavrova (*Apiaceae*): A new alien species in the flora of Europe. Acta Societatis Botanicorum Poloniae 78(2): 131–136.

- Oklejewicz K., Gutkowska B., Krawczyk R., Nobis A., Trąba Cz., Wolański P. 2007. Materiały florystyczne z Doliny Sanu. *Fragm. Flor. Geobot. Ser. Polonica* 14 (1): 27–37.
- Oklejewicz K., Wolanin M., Trąba Cz., Wolański P. 2008. *Koeleria pyramidata* – nowy gatunek we florze Bieszczadów. *Roczniki Bieszczadzkie* 16: 421–424.
- Pałczyński A. 1962. Łąki i pastwiska w Bieszczadach Zachodnich. *Roczniki Nauk Roln. Ser. D*, 99 (1): 1–132.
- Winnicki T. 1999. Zbiorowiska roślinne połonin Bieszczadzkiego Parku Narodowego (Bieszczady Zachodnie, Karpaty Wschodnie). *Monografie Bieszczadzkie* 4: 1–215.
- Wołoszczak E. 1894. O roślinności Karpat między górnym biegiem Sanu a Oslawą. *Spraw. Kom. Fizjogr. AU* 29: 39–69.
- Zemanek B. 1981. Rośliny naczyniowe Gór Słonnych (polskie Karpaty Wschodnie). *Zeszyty Naukowe Uniw. Jagiell., Prace Bot.* 8: 35–124.
- Zemanek B. 1989. Rośliny naczyniowe Bieszczadów Niskich i Otrytu (polskie Karpaty Wschodnie). *Zeszyty Naukowe Uniw. Jagiell., Prace Bot.* 20: 1–185.
- Zemanek B., Winnicki T. 1999. Rośliny naczyniowe Bieszczadzkiego Parku Narodowego. *Monografie Bieszczadzkie* 3: 1–249.

Summary

The paper presents a list of 43 vascular plant species, containing 16 species that are new to Bieszczady Mts. flora. The new species include critical taxa, which distribution in Poland is still poorly examined, and invasive plants, recently established in the Bieszczady Mts. region. The other species were known from their few stations in the Bieszczady Mts. The new localities complement their range significantly in western part of Eastern Carpathians.